

ГІДНА ПРАЦЯ – ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Формування та розвиток соціальної держави передбачає проведення політики в галузі вирішення соціальних проблем. Розвиток суспільства неможливо оцінити лише з точки зору економічної раціональності та ефективності. Це пояснюється тим, що економічні відносини нерозривно пов'язані з соціальними та залежать від характеру політики, що формується та реалізується у суспільстві.

Соціальна політика є сукупністю заходів, рішень, які здійснюють та приймають держава та органи державного управління, роботодавці – бізнес, профспілки, суспільно-політичні об'єднання з урахуванням суспільної думки та які спрямовані на формування цілей розвитку суспільства, соціальних стратегій, вирішення соціальних проблем індивідів, групи та класів, підвищення рівня життя населення в цілому.

Основними цілями соціальної політики є забезпечення соціальної справедливості, соціальної рівності, миру та злагоди у суспільстві безпечних, сприятливих умов праці та життя для кожної людини. Їх досягнення можливе на основі врахування інтересів різних верств населення: багатих, середнього класу, малозабезпечених та маргіналів.

Таким чином, модель ефективної соціальної політики в Україні повинна базуватися на ринковій основі, при цьому державі необхідно регулювати та контролювати соціальні процеси. Дана функція держави передбачає визначення обґрунтованих соціальних гарантій; ефективне використання капіталу, що передбачає розвиток підприємництва, свободу товаровиробників на основі здорової конкуренції; справедливий перерозподіл доходів у суспільстві та відповідальність держави перед бізнесом та суспільством, бізнесу – перед державою та громадянами країни, людини – перед собою та суспільством за достойний рівень життя.

Держава як основний суб'єкт, забезпечує реалізацію принципу соціальної справедливості, послаблює соціальну нерівність шляхом надання соціальної допомоги певним верствам населення; створює умови для надання кожному роботи або іншого джерела існування; зберігає мир та злагоду в суспільстві; формує сприятливе для людини середовище існування.

Виходячи з того, що в умовах соціальної, правової, демократичної держави ХХІ століття кожна людина має право на гідне життя, впродовж якого вона, своєчасно та на достатньому рівні може задовольняти свої потреби, соціальна політика повинна формуватися та реалізовуватися в сприятливих умовах для розвитку соціального капіталу та гідної праці. Гідна праця є запорукою ефективної соціальної політики з одного боку, та її метою – з іншого, з точки зору створення сприятливих умов для реалізації можливостей працездатності людини. Поняття гідної праці було розроблено Міжнародною Організацією Праці (МОП) у 1999 році виходячи з «Цілей розвитку тисячоліття», які визначені ООН.

Цей документ до головних цілей ХХІ століття відносить: зменшення бідності, сприяння рівності чоловіків та жінок, надання усім дітям початкової освіти, зменшення дитячої та материнської смертності, зупинка розповсюдження туберкульозу, малярії, ВІЛ-СНІДУ, забезпечення стабільного розвитку довкілля, розвиток глобальної співпраці задля розвитку людини.

Досягнення цілей можливо на основі гідної праці – продуктивної праці в умовах свободи, рівності, безпеки та поваги до людської гідності. Гідна праця, по-перше, забезпечує: справедливую заробітну плату; безпеку на робочому місці; соціальний захист найманому працівнику та членам його родини; соціальну інтеграцію; по-друге, сприяє особистому розвитку; по-третє, дає можливість вільно висловлювати свою думку та об'єднуватися з метою впливу на рішення стосовно життя людини; по-четверте, гарантує рівні можливості для усіх членів суспільства.

Гідна праця ґрунтується на необхідності створення найкращих умов для соціального прогресу та розвитку в сучасних умовах та в майбутньому. Фахівці МОП визначають гідну працю за 4 компонентами, а саме: зайнятість, права, захист, діалог.

Гідна зайнятість означає гідний дохід, заробітну плату, що забезпечують гідні умови існування; рівні можливості для усіх бажаючих щодо вибору виду діяльності, занять, роботи, професії та спеціальності; гарні та безпечні умови праці, можливості особистого розвитку.

Другий компонент гідної праці – права працівників у сфері зайнятості містять у собі, верховенство закону та ефективне законодавство про працю, а також – свободу об'єднань та слова; право на ведення колективних переговорів за умов рівноправності та рівноцінності сторін; відсутність дискримінації, примусової праці.

Соціальний захист як система економічних, організаційних, адміністративних, правових заходів, які здійснює держава, суспільство, місцеві органи влади, трудові колективи та інші соціальні інститути з метою усунення несприятливого впливу на людину соціального середовища або пом'якшення наслідків такого впливу, є не лише важливою складовою соціальної політики, але й розглядається як компонент

гідної праці.

Соціальний захист особливу увагу приділяє соціальному страхуванню, соціальній допомозі, державному соціальному забезпеченню: тому що його головною метою є запобігання та недопущення бідності, надання матеріальної допомоги в екстремальних умовах, сприяння адаптації певних груп населення до умов певного рівня економіки. Соціальний захист, як і соціальна політика, спрямований на усі категорії населення, в тому числі і на працездатну його частину.

Останній компонент – соціальний діалог, який є процесом визначення та зближення позицій, досягнення домовленостей, прийняття узгоджених рішень з урахуванням інтересів, цілей держави, роботодавців та найманих працівників з питань формування, реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин. Він здійснюється шляхом обміну інформацією, консультацій, узгоджених процедур, колективних переговорів з укладанням колективних угод і договорів. Головна його мета – прийняття найкращих, надійних рішень шляхом співпраці; недопущення конфліктів і це все для створення умов соціальної стабільності, стійкого росту і розвитку. В його ефективній реалізації значну роль займає соціальний капітал як ознака зрілості та ефективності громадянського суспільства. З цього приводу, соціальний капітал, слід розглядати, по-перше, як межу горизонтальних зв'язків між рівними і вільними індивідами, норму взаємності і довіри, навички колективних дій, почуття участі у громадських справах, обов'язки і відповідальності перед іншими людьми, тобто «громадянськість» в її неполітичних проявах; по-друге, соціальні відносини, завдяки яким індивіди можуть мати доступ до ресурсів їхніх партнерів зі спілкування, обсяг і якість доступних ресурсів партнера зі спілкування, відносини взаємності обміну; по-третє, членство у громадських та політичних організаціях, довіру до формальних і неформальних зв'язків, освіту, вільний доступ до інформації, норми, традиції, цінності. Вивчення проблеми соціального капіталу та визначення необхідних і сприятливих умов для його формування створить умови гідної праці.

Виходячи з того, що соціальна політика як складова внутрішньої політики держави забезпечує захист та узгодженість інтересів соціальних груп та верств населення, окремих членів суспільства та сприяє оптимальному вирішенню суспільних протиріч в соціальній сфері за активною участю та відповідальністю держави, бізнесу, населення; гідна праця є одним із принципів соціальної політики, також одним з її заходів та напрямів, та інструментом, за допомогою якого можна забезпечити досягнення цілей XXI століття.